

Inkoopadviezen dagbesteding bij dementie

voor uw adequate aanbestedingen als gemeente

Deskundigheid, veiligheid, regelmaat en passendheid zijn sleutelbegrippen als het gaat om het geven van dagbesteding voor mensen met dementie. Het is daarom belangrijk dat aanbieders van dagbesteding weten wat dementie is en hoe hiermee om te gaan. Een heldere structuur zorgt daarbij voor vertrouwen en veiligheid. Mensen met dementie kunnen zich namelijk erg onzeker voelen, kunnen achterdochtig zijn, nemen veelal minder initiatief en ondervinden vaak problemen in het herkennen van mensen en situaties. Tot slot is het van belang dat de activiteiten aansluiten bij de behoeften, mogelijkheden en fase van de dementie.

Adviezen ten aanzien van de locatie

1. Locatie is goed bereikbaar per openbaar vervoer en ook bij verminderde mobiliteit.
2. Locatie is bij voorkeur gesitueerd in een herkenbaar wijkgebouw, waar meerdere wijkvoorzieningen zijn ondergebracht (bijvoorbeeld bibliotheek, wijkcentrum), en waar mensen met dementie de mogelijkheid hebben om naar buiten te gaan.
3. Locatie is niet geïsoleerd in de wijk maar in afstemming met andere voorzieningen, er is een natuurlijke overgang naar andere activiteiten in de wijk.
4. De inrichting van de locatie is herkenbaar; er zijn bijvoorbeeld voorwerpen en materialen aanwezig die mensen met dementie herkennen uit eerdere levensfasen.
5. De inrichting van de locatie nodigt mensen uit om actief te worden; er is bijvoorbeeld een keuken waar de maaltijd gezamenlijk bereid kan worden of er is een groentetuin of hobbyhoek.

Adviezen ten aanzien van de begeleiders

1. Er is een vaste groep begeleiders die bestaat uit beroepskrachten en vrijwilligers.
2. De inzet van vrijwilligers is gekoppeld aan beroepskrachten.
3. Beroepskrachten en vrijwilligers weten hoe om te gaan met de gevolgen van dementie zoals gedrag- & geheugenproblemen, de praktische beperkingen in het dagelijks functioneren en de vragen van mensen met dementie en hun mantelzorgers. Zij kunnen eventueel doorverwijzen naar andere beroepskrachten (bv de casemanager dementie) en informele netwerken.
4. Belangrijke competenties van begeleiders en vrijwilligers zijn: creativiteit (bijv. in staat zijn om persoonsgerichte en/of alledaagse activiteiten te organiseren), in staat zijn om een omslag te maken naar taken die meer gericht zijn op het welzijn van cliënten (bijv. niet alleen "zorgen voor en bezig houden van cliënten" naar "bezig zijn met cliënten") en inlevingsvermogen (bijv. niet alleen kijken naar wat mensen niet meer kunnen, maar juist naar wat zij nog wél kunnen),
5. Het is belangrijk dat zorgbestuurders/zorgmanagers een duidelijke visie op wat goede zorg is, overbrengen op de begeleiders. Vrijheid geven aan zorgprofessionals om activiteiten te organiseren is van groot belang.

Adviezen ten aanzien van de werkwijze

1. Er is aandacht voor individuele wensen en behoeften.
2. Er is een uitgebreid en gevarieerd aanbod van activiteiten. Denk ook aan alledaagse activiteiten die niet speciaal georganiseerd hoeven te worden) zoals koken, tuinieren en het voeren van dieren. Dergelijke activiteiten worden vaak als betekenisvol gezien, en mensen met dementie kunnen wederkerigheid ervaren door bijv. voor andere mensen, planten en/of dieren te zorgen).
3. Er is een vast programma waarin beweging (bij voorkeur buiten) een onderdeel is.
4. Er is een goede afwisseling in rust en activiteiten.
5. Combinatie met andere groepen vraagt bijzondere aandacht omdat de specifieke begeleiding die afzonderlijke doelgroepen nodig hebben, gewaarborgd dient te zijn

6. De begeleiding wordt volgens een bepaalde structuur, veiligheid en continuïteit (in personen en ruimtes) aangeboden. Het onvoorbereid wisselen van ruimtes, personen en tijden kan leiden tot onrust, onveilig gevoel en zelfs tot afhaken.
7. Er wordt contact gezocht met de sociale omgeving: mensen met dementie willen immers graag blijven meedoen in de samenleving.
8. Er wordt gedoseerd contact gezocht met de sociale omgeving, afhankelijk van de achteruitgang en de situatie per dag. Dit in verband met mogelijke overprikkeling.
9. Mensen met dementie worden aangesproken op wat zij nog wel kunnen, maar worden ook niet overvraagd. Dit vraagt permanent zoeken naar balans en doet daarmee een groot beroep op sensitiviteit van begeleiders.
10. Bied mogelijkheden voor mantelzorgers om te participeren, te ondersteunen.
11. Bied mogelijkheden voor mantelzorgers om ondersteuning te krijgen bijvoorbeeld over het omgaan met dementie of te kunnen praten met lotgenoten.

Waarom inkoopadviezen dagbesteding bij dementie?

1) Dagbesteding helpt om sociale participatie voor mensen met dementie mogelijk te maken.
2) Dagbesteding helpt om langer thuis wonen mogelijk te maken en kosten te besparen. Thuis wonen is goedkoper dan verblijf in het verpleeghuis. De mantelzorger kan het daarmee thuis langer vol houden waardoor zorgkosten worden bespaard. 70% van de mensen met dementie woont immers thuis. Mensen met dementie leven na de diagnose nog gemiddeld 8 jaar, waarvan 6 jaar thuis. Bijna de helft woont bovendien alleen. Er worden steeds meer initiatieven genomen om nieuwe vormen van dagbesteding mogelijk te maken. Voor een impressie zie hiervoor het rapport van [Movisie](#), dagbesteding in ontwikkeling, mei 2017.

Drempel voor bezoeken dagbesteding

Mensen met dementie willen veelal nog deelnemen aan sociale activiteiten, willen graag nog iets voor hun omgeving betekenen (gevoel van wederkerigheid), net als ieder ander mens. Maar zij kunnen zich belemmerd door het verlies van hun cognitieve vermogens, wat bijvoorbeeld leidt tot initiatiefverlies. Het anticiperen op nieuwe situaties, nieuwe omgevingen vormt daarmee ook nog een drempel. Daarnaast kan het gevoel bestaan geen zorg of ondersteuning nodig te hebben en daarmee een weerstand oproepen. Ook kunnen schuldgevoelens van de partner/mantelzorger meespelen (je brengt iemand toch niet weg) en het niet aansluiten bij persoonlijke behoeften, hobby's en gewenste daginvulling. Dit alles vraagt dus extra inspanningen in het voortraject om dagbesteding aantrekkelijk en mogelijk te maken.

Het belang van dagbesteding

Uit een groot onderzoek onder mantelzorgers van mensen met dementie (Dementiemonitor mantelzorg, Nivel, Alzheimer Nederland 2016) blijkt dat dagbesteding behoort tot de top 3 voorzieningen om het thuis zo lang mogelijk vol te houden. Een peiling onder 429 mantelzorgers (mei 2013) geeft aan waarom dagopvang zo belangrijk is: volgens driekwart ontlast dagbesteding hen op de uren dat hun naaste naar de dagopvang gaat. Voor een kwart van de mantelzorgers is dit nodig om te kunnen blijven werken. Tevens geeft 45% aan dat het niet verantwoord om mensen met dementie alleen thuis te laten. Ook is dagopvang de manier om zinvol, geestelijk en sociaal actief te blijven en voor de structuur in het dagelijkse leven. Daarbij merken mantelzorgers op dat dit nog eens extra noodzakelijk is voor alleenstaanden, een steeds groter wordende groep.

Als de 3 belangrijkste aandachtspunten bij dagbesteding worden genoemd:

- 1) vast team van deskundige medewerkers (67%);
- 2) er is aandacht voor individuele wensen en behoeften (47%);
- 3) er is een uitgebreid en gevarieerd aanbod aan activiteiten (40%).

De winst: Langer thuis, een zinvolle dag & kosten bespaard

Door gebruik te maken van de inkoopadviezen bij dagbesteding, kunt u gemakkelijk specifieke eisen stellen bij het inkopen van voorzieningen. Hierdoor kunt u cliëntvriendelijker inkopen voor de burger met dementie in uw gemeente en bespaart u kosten.